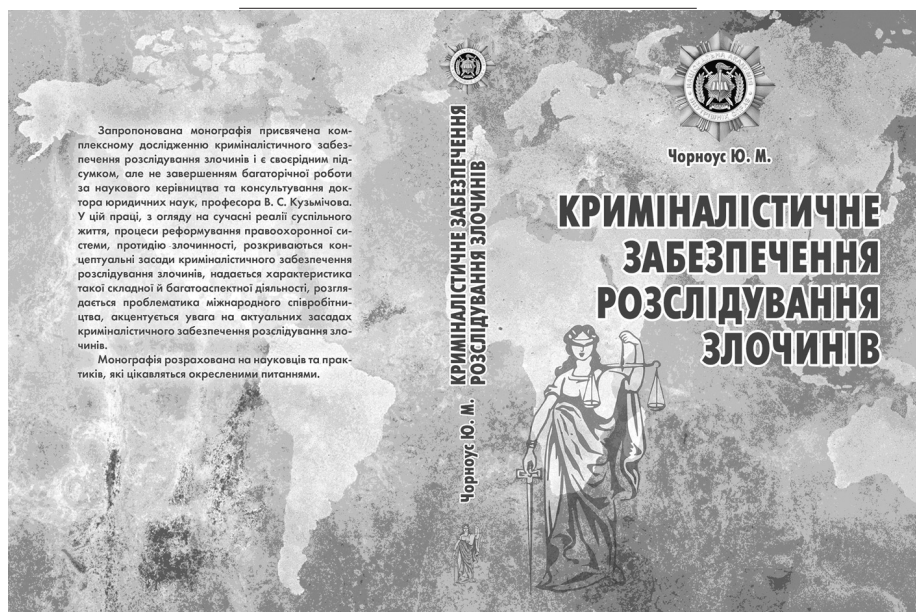

Рецензія на монографію «Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів»

Нещодавно вийшла друком монографія «Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів»¹, яка висвітлює актуальні питання правоохоронної діяльності за сучасних реалій.

Монографія є результатом ґрунтовних досліджень, що проводяться в Національній академії внутрішніх справ, підготовлена професором кафедри криміналістики та судової медицини, доктором юридичних наук, професором Чорноус Юлією Миколаївною. Запропонована монографія є своєрідним підсумком, але не завершеним, багаторічної роботи за наукового керівництва та консультування доктора юридичних наук, заслуженого юриста України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки Володимира Сергійовича Кузьмічова, який передчасно пішов з життя, але за-

лишив по собі безцінний творчий доробок і наукову школу.

У монографії, з огляду на процеси реформування правоохоронної системи, діяльність з протидії злочинності, розкриваються концептуальні засади криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, надається характеристика вказаної складної й багатоаспектної діяльності, розглядається проблематика міжнародного співробітництва, акцентується увага на актуальних питаннях криміналістичного забезпечення розслідування злочинів.

Монографія розпочинається з посвяти Вчителю — доктору юридичних наук, професору, заслуженому юристу України, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки Володимиру Сергійовичу Кузьмічову. Важливі слова з

¹ Чорноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів: монографія. — Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. — 492 с.

даного приводу сказав ректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, генерал поліції другого рангу Володимир Васильович Черней.

Презентує роботу передмова доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії правових наук України, члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України, заслуженого юриста України Михайла Васильовича Костицького. У вступному слові видатний вчений акцентує увагу читача на актуальності й змістовності проведеного дослідження.

Інформативною є стаття про автора монографії, Юлію Миколаївну Черноус, підготовлена професором кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, доктором юридичних наук, професором Андрієм Володимировичем Іщенком.

Привертає увагу, що під час роботи над монографією опрацьована значна кількість джерел (635 найменувань), що свідчить про належний науковий та практичний рівень опрацювання проблематики, використання робіт із різних галузей юриспруденції.

Приємне враження складають додатки — вони закарбували ті знаменні події, що відбувалися у житті Національної академії внутрішніх справ, пов'язані безпосередньо із непересічними особистими — вченими і практикаками.

Перший розділ монографії висвітлює теоретичні засади дослідження криміналістичного забезпечення розслідування злочинів. Автором розглядається криміналістичне забезпечення як наукова категорія та практична діяльність, висвітлюється зміст криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, визначаються методологічні засади дослідження.

На підставі проведених досліджень автором обґрунтовується, що криміналістичне забезпечення з практичного аспекту може бути охарактеризоване як діяльність з розроблення та залучення криміналістичних рекомендацій, що ґрунтуються на теоретичних засадах

криміналістики, з метою розслідування злочинів. Сьогодні такі завдання ускладнюються необхідністю розслідування злочинів, вчинених удосконаленими засобами та методами злочинної діяльності, а також різних проявів міжнародної злочинності.

Власне криміналістичне забезпечення розглядається через техніко-криміналістичну, тактико-криміналістичну, методико-криміналістичну складову, з метою формування наукових засад та практичних рекомендацій. За таких умов саме єдність теорії і практики забезпечує ефективне досягання поставлених завдань та об'єднує їх у систему криміналістичного забезпечення розслідування злочинів.

Методологія дослідження спрямовується на пошук шляхів вирішення ключової проблеми, яка полягає в суперечності між двома видами діяльностей — злочинної, та правоохоронної, спрямованої на розслідування злочинів. Ці два види діяльності реалізують різні суб'єкти з протилежною метою, з використанням необхідних для їх досягнення методів, засобів, прийомів діяльності. Дослідження таких протилежних видів діяльностей належить до предметної сфери науки криміналістики, здійснюється із залученням низки методів наукового пізнання, що безпосередньо відслідковується «червоною ниткою» по всьому змісту монографії.

У другому розділі наукової праці надається комплексна характеристика діяльності з розслідування злочинів: формується, ґрунтуючись на авторському підході, її поняття та зміст; з врахуванням положень міжнародних договорів України та практики Європейського суду з прав людини виокремлюються міжнародні стандарти; висвітлюються слідчі (розшукові) дії у системі засобів діяльності з розслідування злочинів; надається характеристика слідчих (розшукових) дій відповідно до кримінального процесуального, морально-етичного, психологічного та організаційно-тактичного аспектів.

Важливо, що автор приділила увагу

прискіпливому вивченню діяльності з розслідування як специфічного виду соціальної практики, що полягає в пізнанні подій протиправного характеру за допомогою відповідних закону засобів і прийомів, включаючи їх примусову реалізацію у випадку протидії встановленню обставин кримінального провадження.

У монографії розкривається питання міжнародних стандартів розслідування злочинів, що є актуальним напрямом дослідження за умови євроінтеграційного напрямку розвитку держави. Однією із важливих складових міжнародних стандартів є відповідність національного законодавства, що регламентує діяльність з розслідування злочинів, міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, іншим міжнародним зобов'язанням держави. Автором проведений комплексний аналіз законодавства з даного питання й сформовані конструктивні пропозиції з удосконалення законодавства та практики його реалізації.

Прогресивним кроком нашої держави на шляху утвердження демократичних стандартів стало визнання Україною юридично значимими рішень Європейського суду з прав людини. Необхідність опрацювання та врахування у кримінальному провадженні рішень Європейського суду з прав людини визначена законодавством України й сьогодні, як зазначає Ю. М. Черноус, важливим завданням є приведення правових засад досудового розслідування та практики його реалізації у відповідність із міжнародними договорами України, рішеннями Європейського суду з прав людини.

У даному напрямі проведені відповідні компаративістські дослідження, адже вкрай необхідним є порівняльний аналіз засад кримінального провадження України та іноземних держав. Запозичення кращого досвіду до національного кримінального провадження є однією із пріоритетних задач удосконалення правоохоронної діяльності.

Актуальним, з погляду викликів сучасної злочинності, що все частіше набу-

ває міжнародного характеру, є розділ третій монографії, який присвячений висвітленню засад міжнародного співробітництва під час розслідування злочинів. Автором надається поняття, сутність і форми міжнародного співробітництва під час розслідування злочинів; характеризується міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій, висвітлюються особливості проведення окремих процесуальних дій під час міжнародної правової допомоги. В контексті розглядуваних питань приділяється увага розгляду міжнародного співробітництва компетентних органів держав на двосторонньому рівні, регіональному та міжнародному рівні (відповідно до членства України у міжнародних організаціях).

Новим для криміналістичних досліджень є те, що під час формування криміналістичних рекомендацій щодо розслідування злочинів із міжнародними зв'язками (важливу частину котрих складають злочини міжнародного характеру) у всіх їх різноманітності (техніко-криміналістичних, тактико-криміналістичних, методико-криміналістичних), необхідно приділяти увагу застосуванню заходів міжнародного співробітництва, які визначають ефективність досягнення завдань кримінального провадження, виконання зобов'язань перед світовим співтовариством.

Четвертий розділ монографії розкриває актуальні, у ряді випадків навіть проблемні, питання реалізації криміналістичного забезпечення розслідування злочинів. Вдалими є їх умовне об'єднання у групи техніко-криміналістичного, тактико-криміналістичного та методико-криміналістичного забезпечення. Таким чином розглядаються питання застосування відеоконференції під час розслідування злочинів, проведення судових експертиз у порядку міжнародної правової допомоги, створення і функціонування міжнародних слідчих груп та багато інших, що отримує своє логічне розв'язання у обґрунтуванні необхідності створення криміналістичної методики розслі-

дування злочинів міжнародного характеру, визначенні її основ.

Вивчення змісту монографії дає підстави стверджувати, що запропонована наукова праця присвячена актуальній темі, містить нові наукові положення, які мають важливе значення розвитку юридичної науки, демонструє сформований авторський підхід щодо вирішення

ряду проблемних питань. Аналіз її змісту відкриває широкі можливості для подальших наукових розвідок, демонструє відправні точки для майбутніх наукових досліджень, дає можливість ученим та практикам активізувати власну діяльність, зосередити увагу на нових актуальних проблемах, якісно удосконалюючи сучасну юридичну науку.

*Професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор П. А. Воробей*